

Vzpomínání

Druhé, doplněné vydání

Eleonora Dujková
rozená Bubna-Litic

Eleonora Dujková rozená Bubna-Litic

Vzpomínání

Druhé, doplněné vydání
(2014)

Zámek Doudleby nad Orlicí

Eleonora Dujková rozená Bubna-Litic

Vzpomínání

Druhé, doplněné vydání
(2014)

Zámek Doudleby nad Orlicí

© Eleonora Dujková rozená Bubna-Litic, 2014

Vydal Zámek Doudleby nad Orlicí, Doudleby nad Orlicí 2014

Redakční úprava: Monica Bubna-Litic, Filip Tomášek

Jazyková korektura: Josef Pepson Snětivý

Fotografie: archiv autorky, Pavel Bednář

Návrh obálky a sazba: Alena Laňková

© Zámek Doudleby nad Orlicí, www.zamek-doudleby.cz, 2014

ISBN 978-80-7475-059-5

Distribuci na knižním trhu zajišťuje **Nakladatelství ČAS s.r.o.**

Prolog

Toto Vzpomínání jsem napsala pro své čtyři děti. Většina textu pochází ze sedmdesátých let minulého století. Na rukopis jsem poté zapomněla, dokonce jsem ho považovala za ztracený. Finální podoby se dočkal až po více než třiceti letech, kdy už dospěli moji tři vnuci a tři vnučky a narodila se má první pravnučka. Mé věnování tedy patří i jim, i když spíše oni a moje děti obdarovávají mne. Bez nich bych knihu zřejmě nikdy nedopsala a nevydala.

Navzájem jsme se takto všichni obdarovali.

A tak je to i v našem životě.

Praha, 1976 a 2008

hned jasné, že pan Ptáček zemřel. Jeho sestra Marie se zase obětavě starala o dědečka Michaela ke konci jeho života, kdy zůstal na zámku zcela sám. Můj vděk míří ke kamarádce Soně, která zůstala mojí věrnou přítelkyní a dobrou duší i přes moji čtyřicetiletou nepřítomnost v Doudlebách. Starala se o naši kapli, zasloužila se o to, že se tam každých čtrnáct dní konala mše svatá. Říkávala mi Lóro a pokaždé, když se se mnou loučila, říkala: „Pojď, Lóro, dáme si pusy, třeba se dnes vidíme naposledy.“ Bohužel, před několika lety se to opravdu vyplnilo, Soňa mi odešla navždy. Moje poslední kamarádka z dětství v Doudlebách.

Vybavují se mi i milí Červinkovi, kterým patří srdečný dík za péči o mamčin hrob po celou dobu totality. Ale nejvíc tu chyběla maminka. Všechno bylo náhle takové divné, cizí, provizorní.

IX. Sbohem, Doudleby

V březnu 1949 zemřel ve věku osmdesáti čtyř let doudlebský dědeček Michael, celými Doudleбами velice milovaný a ctěný. Vždyť tam také postavil elektrárnu, která zásobovala celý Hradecký kraj, nechal postavit silnici, staral se o své zaměstnance, chodil je navštěvovat, povídal si s nimi, znal je všechny. Těm nejvěrnějším dokonce osobně zařídil i speciální zaměstnanecké pojištění, něco jako doživotní rentu, což bylo velmi vzácné a ušlechtilé gesto. Nepil a nekouřil. Pro nás v rodině byl trochu skrbliík, ale měli jsme k němu velkou úctu. Dědeček měl velice rád mého manžela Petra, jeho jediného chodil dokonce vyprovázet na nádraží. Stále si povíдали a já musela zatím pro jízdenky a vůbec se o vše postarat, aby jim ani minutka hovoru neutekla. Potom Petrovi mával, až se mu vlak ztratil z očí.

Když jsme ještě bydleli v Praze v Ječné ulici, přijel nás dědeček navštívit. Na odchodu si nějak nešikovně zavřel kuffík a my jsme z balkonu viděli, že mu z toho kuffíku visí cíp kapesníku, který za ním vlaje. Připadal nám jako Kecal z Prodané nevěsty, tomu zase visel kapesník z kapsy. Všem to bylo k smíchu, mně nejdříve také, ale potom mi začalo být dědečka líto, že se mu ostatní smějí. Rozběhla jsem se šest pater za ním dolů, abych mu pomohla vrátit kapesník zpět do kufru, ale už jsem ho nikde nezahlédla.

Můj tatínek si s dědečkem často nerozuměl. Obě dědečkovy dcery Marga a Marietta žily v Rakousku a málokdy ho navštěvovaly.

Dědeček býval často opuštěný, obzvláště když mu postupně vypovídal sluch a zrak. Mě už vůbec neslyšel a číst si také nemohl. Sedával u otevřených dvířek kachlových kamen, díval se celé hodiny před sebe a hřál si ruce.

Pohřeb byl velkolepý, snad tam byl skutečně každý občan Doudleb. Hasiči mu vzdali čest. Odešel poslední pravověrný majitel doudlebského zámku. Když jsem se vrátila z pohřbu, byl už celý zámek zapečetěný, soudruzi nelenili, už jsem si nemohla vzít ani kapesník. Jen jsem si před zamčenou bránou převzala tříměsíční Marketu, o kterou se mi během pohřbu starala v zámku paní Baborová. Ta však, i s malým miminkem, musela ještě během pohřbu budovu opustit. Sbohem, mé krásné dětství, sbohem, můj domove, sbohem, stromy, cestičky, řeko, stáje, louky, pole, cihelno, mlýne, sbohem snad navždycky.

X. Petr

V roce 1947 vstoupil do mého života Petr. Jela jsem s kamarádkou a kolegyní z poradny Martou na dovolenou na Valašsko. Byla jsem tam již dříve na prázdninách s tetou Lalou, maminkou mé nerozlučné přítelkyně Nany. Bydleli jsme tehdy v honosném domě u Orságů, přímo nad tamější pilou, která jim – mimo jiné – také patřila. Tentokrát však měli u Orságů plno, a tak jsme s Martou bydlely v hotelu U Klímů. Marta měla husté vlasy, spletené do dvou copů. Jak jsem jí je záviděla! Zařekly jsme se, že se během celé dovolené na žádného mládence ani nepodíváme. Martě se nicméně už tenkrát dvořil Ivan, Adamův spolužák, kterého si posléze i vzala.

Petr se nám doslova připlétl do cesty. Byl studentem vyšší lesnické školy v Hranicích na Moravě a přes prázdniny pracoval jako adjunkt (lesnický pomocník). Vysoký, snědý, s tmavými vlnitými vlasy. Líbil se nám oběma, Martě i mně. Kde jsme právě byly my, byl náhodou i on. Znenadání láska. Zamilovali jsme se do sebe. Vzpomněla jsem si na slova maminky, že každá žena pozná, když přijde ten pravý. Naštěstí záhy za námi přijel i Ivan, tak se Marta alespoň necítila tolik odstrčená.

Než nám skončila dovolená, sešli jsme se všichni v hotelovém pokoji, že si na rozloučenou vypijeme sklenku vína. Koupili jsme láhev červeného, ale nebylo čím ji otevřít. Snad se Petr chtěl ukázat, snad ho donutila aktuální situace, prostě vzal úkol vytáhnout zátku z hrdla

do svých rukou. Prý že nám ukáže, jak se otevírá víno „po partyzánsku“. Položil si láhev hrdlem dolů do jedné ruky a druhou dlaní bušil silně do dna. Několik úderů láhev snesla, dokonce špunt z láhve trochu povylezl, ale najednou bylo zle. Láhev Petrovi v ruku praskla, víno s Petrovou krví bylo náhle všude kolem. Přišly na řadu kapesníky, ručníky, i moje odvahou vytáhnout mu střepy z pořezaných rukou.

Druhý den nás vláček odvážel k rychlíku na šestihodinovou cestu do Prahy. Petr nám mával a já měla slzy v očích. Za necelých deset měsíců jsme měli svatbu.

Ještě si vybavuji, jak jsme celou cestu v přeplněném vlaku stáli a mně se chtělo strašně spát. To mi dělá můj nízký krevní tlak. Pořád mi podklesávala kolena, usínala jsem vestoje. Jirka, kamarád Ivana, který za námi také přijel, mi byl v tu chvíli velkou oporou, tehdy i po celý můj život, až do své smrti. Jirka byl skutečný kamarád se vším, co k tomu slovu patří.

*

Celá Petrova rodina pochází a žije na Valašsku. Petr měl sedm sester a jednoho bratra a byl z nich nejmladší. Všichni měli také hodně dětí. Kdyby jeho rodiče žili déle, měli by třiatřicet vnoučat.

Než jsme se vzali, pozvala jsem Petra s tatínkovým svolením do Doudleb. Petr to ale popletl (anebo tolik pospíchal?) a přijel o den dříve. V Doudlebách byl jen dědeček Michael a strýček Zdeni, který Petra vřele přivítal, pak se spolu opili a nakonec chtěl strýček Zdeni Petra ze zámku vyhodit. Petr se ale nedal a naopak vystrčil ze dveří Zdeniho. Když pak ráno Petr opouštěl pokoj, našel Zdenička spát na zemi za dveřmi. Takový byl tedy úvod Petra do naší rodiny.

Potom přijeli tatínek s Adamem a večer i já. Už se nežilo tak okázale jako dřív, některé místnosti se nepoužívaly, ale všechno proběhlo bez problémů a v dobré atmosféře, především tatínkovou zásluhou. Proti svatbě nic neměl, hlavně proto, že byla zlá doba, zcela jiná než dřív, kdy bych si nemohla vzít nikoho jiného než šlechtice. I když...

Už jako malá holka jsem se vzpouzela vzít si někoho ze šlechtického rodu a jednou jsem dokonce před tatínkem prohlásila, že „žádného šlechtice si nevezmu, všechna hrabata jsou blbci“. Dostala jsem tehdy od něho svoji jedinou facku v životě. Chudák tatínek netušil, že tou větou byli myšleni mí tehdejší přátelé, tedy sice urození, ale v té době pro mne zkrátka „nemožní puberťáci“.

Svatbu tatínek nejprve určil po skončení Petrovy školy. Ale přišel únor 1948, komunisté vyhráli volby na celé čáře, tatínek viděl bezvýhodnost situace a rozhodl se, že opustí republiku. Adam se k němu přidal. I Petr chtěl jít. Jen já jsem nechtěla. Tatínek říkal, že nemá právo mě k odchodu nutit, ale bylo mu to očividně líto. Petr mě přemlouval, ale já trvala na svém. Nemohla jsem tuto zemi opustit, milovala jsem ji, bála jsem se stesku, se kterým jsem roky bojovala, když jsme se přestěhovali do Prahy, a řekla jsem si, že s touto svojí vlastí prožiju všechno dobré i zlé.

To, že můj domov je zde, mi vždy přišlo zcela přirozené a samozřejmé. Jednou, ještě za války, jsme šly s kamarádkami na vlastenecký film To byl český muzikant o hudebníku a skladateli Františku Kmochovi. Byla jsem z filmu nadšená, jelikož jsem milovala vše české, film mě upřímně a hluboce dojal. Při cestě zpět mne však jedna z kamarádek osočila, že přece se mi nemohl film tak líbit, když ve mně nekoluje česká krev. Zůstala jsem stát jako opařená, velmi mě ta poznámka tehdy ranila.

*

Abych tu nezůstala tak opuštěná, navrhl tatínek moji svatbu uspíšit. Nařídil mi zavolat Petrovi do Hranic, aby neprodleně přijel. Ani si tehdy nestačil sundat hubertus (kabát, který tenkrát nosili nejen hajní), a už mu tatínek oznamoval: „Tak jsem se rozhodl, že se s Lorinkou oženíte.“ Celý život se pak Petr bavil tím, že byl vlastně navzdory všem zvykům a tradicím on požádán o moji ruku.

Před svatbou si tatínek přál, abych si vybrala z Doudleb nábytek a věci, které se mi líbí. Byla jsem v hrozné situaci. Nechtěla jsem si

o nic říci, na nic jsem nechtěla ukázat. Měla jsem pocit, že nemám právo brát tatínkovi něco, v čem on žil a žije. Neuměla jsem si představit, že si něco mohu jen tak odvézt. Nakonec mě tatínek umluvil. Líbilo se mi toho pochopitelně hodně, ale ukázala jsem jen na některé věci, tak moc se mi to přičilo. Pak přijel do Doudleb stěhovací vůz a tatínek kromě mnou vybraných věcí přidal ještě další.

Později jsme měli v bytě u Palackého mostu o pokoj víc. Když jsme si totiž s manželem zažádali o byt, úřady to vyřešily šalamounsky: jednu místnost sousedům vzali a přidali ji nám. Tím se konečně vešel nábytek z Doudleb do dvoupokojového bytu. Do Doudleb dal tatínek přivést nábytek ze zámku v Horním Jelení a bylo to tam zase hezké. Nakonec stejně všechno v Doudlebách propadlo státu: nábytek, koberce, obrazy, nádobí, prádlo, ložniny, stříbro, památky, ošacení, šperky, všechno. I k nám do bytu na nábreží přišli úředníci a ze zadu na veškerý nábytek nalepili cedulky s nápisem *Státní majetek*.

Svatbu jsme měli druhého května 1948 u svatého Ignáce na Karlově náměstí a hostinu v Parnasu, s velkou pomocí tety Laly. Petr v červnu dostudoval, jela jsem do Hranic na maturitní večírek za ním, ale museli jsme nutně být druhého dne v poledne zpět v Praze, protože jsem musela přihlásit potravinové lístky, jinak bychom neměli celý měsíc co jíst. Petr však ráno nebyl k probuzení a přípoj na rychlík nám ujel. Tak honem taxíkem na hlavní nádraží v Hranicích. Abychom vlak chytili, nešli jsme podchodem, ale prolézali jsme i s kufry pod vagony až na naše nástupiště. Ze zoufalství jsem tam pod jedním vagonem kufr nechala. Petr se pro něj musel vrátit, pak jsme z opačné strany, než bylo nástupiště, naskakovali do rozjíždějícího se rychlíku, abychom se dozvěděli, že jedeme do Brna. V Přerově jsme vystoupili a už ani nevím, jak a kdy jsme se do Prahy dostali. Také si ale nepamatuji, že bychom celý měsíc nejedli, takže jsme to nakonec asi stihli.

V Praze jsme bydleli tatínek, Adam, Petr a já v takovém podivném společenství a stále ještě jen ve dvou místnostech. Když jsme pak z mého malého pokoje zřídili kuchyň, ovšem bez vody a plynu, spali jsme všichni v jedné místnosti. Čekala jsem Marketu a bývalo mi

moc špatně, celé dny a pořád, po dva měsíce. Zvracela jsem všechno i nic a bylo mi sotva devatenáct let. Tatínek mi říkal tak hezky: „holčičko“, nebo jen: „dcero“. Ale měl někdy podivné názory. Například pozval Petra a mě na oběd, přitom však prohlásil, že oběd zaplatí „jen Lorince“. Ale dělal takové podivnůstky i dříve. Třeba jsme mu s Adamem řekli o peníze do kina. Tatínek dal Adamovi celých dvacet korun, a mně jen korunu jednu. Když jsem se ho ptala po příčině toho rozdílu, řekl, že Adam musí zaplatit vstup i za slečnu a za mě ať zaplatí mládenec. Že jsem šla do biografu s kamarádkou, což jsem se mu snažila i vysvětlit, na věci nic neměnilo.

Tatínek i Adam se s námi mnohokrát loučili, že už odjedou za hranice, ale vždy se zase vrátili. Když jsem se pak v říjnu roku 1948 s nimi loučit už ani nechtěla a tvrdila jsem, že se oba stejně zase vrátí, nevrátili se. Mimochodem, s riskantním přechodem přes „zelenou hranici“ jim tenkrát pomohl právě můj Petr, který je oba bezpečně převedl na rakouskou stranu.

*

Zvláštní bylo, že se mi stýskalo víc po Adamovi než po tatínkovi a pomalu jsem začala přivykat životu s Petrem. Náhle bylo všechno jiné, chtělo to svůj čas a nadhled. Petr byl zkrátka jiný, nebyl špatný, bohužel mládí bývá často kritické, některé věci si tak člověk plně uvědomí a srovná až s odstupem, později.

Vzpomínala jsem na Adama, jak mě uklidňoval hrou na kytaru. To mi chybělo, Petr mě neutěšoval. Dokud tu byl ještě tatínek, často jsem si mu sedla na postel, aby nemohl jít spát, a byl tak nucen si se mnou povídat. Milovala jsem tyto večerní až noční rozhovory o ničem, a tatínek, který už mnohdy chtěl jít spát, jen řekl své obvyklé: „Tak, holčičko, nemohli bychom už skončit?“ A já protahovala tyto večery až do hluboké noci. Jak velice jsem chtěla v těchto hovorech pokračovat s Petrem! Ale ten pro mě neměl ani špetku porozumění. Byl vždy ve chvílce v posteli, poslouchal z rádia zahraniční zprávy a mé přání neslyšel.

XI. Vůně různých Vánoc

V Doudlebách bývaly překrásné Vánoce. Všichni jsme se na Štědrý večer převlékli do dlouhých nebo alespoň parádních šatů, tatínek si vzal na sebe košili, která byla na hrudi silně naškrobená, s Adamem jsme mu na tu košili prstem klepali a smáli jsme se, že jsou to hrdinská prsa. Vánoční strom čněl v jídelně až do stropu, pod ním bylo nespočet dárků. Na velkém stole okolo nádherných barokních kachlových kamen ležely dárky pro zaměstnance. Každá rodina k dárkům dostávala velkou, doma pečenou vánočku. Bylo těch vánoček snad třicet. Ráda jsem s maminkou před Vánocemi rozdělovala a připravovala zaměstnancům dárky, které byly nakoupené už od podzimu. Většinou to bylo různé ošacení, hlavně pro děti. Bavilo mě i „vymyšlení“ vhodných dárků. Od některých spolužaček jsem se např. dozvěděla, co by v rodině potřebovaly, jindy jsem si všimla, že malému klukovi třeba chybí jedna rukavice. No a mamince jsem pak tyto přesně cílené nápady nenápadně podsunula. Obdarování byli překvapeni a měli z dárků velkou radost, což mi dělávalo radost dvojnásobnou.

Když jsme se celá rodina na Štědrý večer potěšili z dárků, přišli do jídelny všichni zaměstnanci, přáli hezké Vánoce a byli obdarováni. Teprve potom byla velká sváteční večeře. Vše bylo velmi slavnostní a okázalé. Pak se šlo v mrazu a sněhu na Půlnoční dva a půl kilometru daleko do Vamberka. Dávala jsem si pod punčochy kapesníky, aby mě tolik nezábla kolena, a do bot na prsty noviny.

Stávalo se, že nás kolem svátečního stolu sedávalo dvanáct až patnáct, to hlavně v době, kdy tráвили Vánoce v Doudleběch i Vaňkovi. Ráno se snídaně podávala mezi osmou a desátou hodinou. Každý měl prostřeno na svém místě, nasnídal se a odešel. Oběd byl v půl druhé, večeře v osm hodin. Tatínek nebýval příliš přísný, ale v některých věcech měl velkou autoritu. Přijít pozdě ke stolu by si nikdo nedovolil. Dokonce i po mamčině smrti dokázal tatínek pro nás několik, co jsme na zámku zůstali, vytvořit příjemnou atmosféru Vánoc. Okázalosti sice ubylo, ale klid, pohoda a dobrá vůle čišela ze všech koutů.

První Vánoce s Petrem byly zcela jiné, neboť se nám čtyři dny před Štědrým dnem narodila Marketa. Ležela jsem v porodnici v Dejvicích, Petr u mě seděl do deseti hodin večer a potom odešel pěšky domů. Neznal zkratky, příšerně si zašel, šel po kolejích z konečné v Dejvicích až na nábřeží, k Palackého mostu.

Chtěla jsem mít všechny Vánoce co nejpodobnější těm, které jsem prožívala v dětství. Nikdy se mi to nepovedlo. Snad že jsem byla prakticky na všechno sama, snad jsem nedokázala vytvořit tu pravou sváteční atmosféru, i když ji sama oceňuji a sním o ní. Snad že v pražském bytě bylo málo prostoru, nevím. Myslím, že mé děti, i při mé nejlepší vůli udělat vše co nejlépe, tak hezké vzpomínky na Štědré večery, jako mám já, nemají. Petr mi bohužel nepomáhal tak, jak bych byla potřebovala. Chtěla jsem, aby šel s dětmi odpoledne ven, že zatím ustrojím stromek, ale na to on nikdy nepřistoupil. Někdy si šel dokonce odpoledne lehnout, a já nevěděla, co dřív. Jednou mi slíbil elektrické osvětlení na stromek, což tehdy byla práce na dlouhou dobu, ale než se vyspal a pak ho napojil, byl večer, a teprve tehdy jsem měla možnost stromek ustrojit. Než jsme se po večeři k němu dostali, byly už děti mrzuté a unavené.

Obyčejně po rozbalení dárků šel Petr zase spát. Chodívala jsem tehdy i s Velkou Monicou na Půlnoční. Uložily jsme spolu děti, pak umyly nádobí, a protože bylo ještě pořád dost času, přepíraly jsme vlněné svetry a kamaše. Bylo to komplikované, protože voda se nosila přes chodbu ze záchodu, musela se v kuchyni ohřát, pak se věci